

Lutkovno gledališče
Maribor

Črček in mravlja

PREDLOGI ZA PRIPRAVO NA OGLED PREDSTAVE

Uprizoritev *Črček in mravlja* je nastala po motivih Ezopove basni in ohranja vse njene kvalitete, hkrati pa je avtorica zgodbo nadgradila in ponudila sodoben pogled na spoštovanje vsakršnega dela.

Zgodbo pripovedujejo trije liki: brezskrbni črček, marljiva mravlja in radoživo drevo. Raznolikost likov omogoča živahno in večplastno pripoved o odnosih med živalmi in drugo živo naravo, kar je seveda prisposoda medčloveških odnosov.

Posebnost – in s tem dodana vrednost uprizoritve – so marionetne lutke na več kot tri metre dolgih navezavah, animirane z marionetnega mostu.

Predstava gledalce na igriv način, podkrepljen s slikovitimi lutkami in domišljeno glasbo, popelje skozi vse štiri letne čase in skozi njihove značilnosti in lepote ter hkrati nevsiljivo opozarja na pomembnost vzdrževanja iskrenih odnosov in medsebojne pomoči.

VODILA ZA OBRAVNAVO PO OGLEDU

Osnovna ideja za zgodbo o marljivi in brezskrbnem čričku sega v staro Grčijo, kjer bi naj zgodbo prvi ubesedil Ezop (ok. 620 pr. n. št.–ok. 564 pr. n. št.), starogrški basnopisec, pravljicar in pripovedovalec. Čeprav njegov obstoj ostaja nejasen in nobeno njegovo delo ni ohranjeno, so številne zgodbe, zbrane skozi stoletja, danes znane kot *Ezopove basni*.

Basen

Basen je poučna pripoved, v kateri nastopajo poosebljene živali oziroma živali s človeškimi lastnostmi. Ime prihaja iz besede basniti, ki pomeni pripovedovati o nenavadnih stvareh.

Basni imajo več glavnih značilnosti:

antropomorfizacija

to pomeni, da so glavni liki živali, rastline ali celo neživi predmeti, ki imajo človeške lastnosti;

duhovitost

način pripovedovanja basni je pogosto duhovit in odraža neumnosti človeške narave;

nauk zgodbe

z njim se basen zaključí. Glavni junak se na svojih napakah uči in na koncu zgodbe svoje napake tudi prepozna.

Originalna zgodba, ki jo pripisujejo Ezopu, ima krut konec, saj mravlje premraženega črička ne povabijo v mravljišče, pač pa ga z naukom *Kdor ne dela, naj ne je!* pustijo na mrazu.

Saša Eržen se je pri pripravi besedila za uprizoritev odmaknila od tega konca in na odnose med živalmi oziroma ljudmi ponudila svež pogled, ki ga je razširila v spodbudo, da je treba spoštovati vsakega posameznika, tudi takšnega, ki se na prvi pogled zdi drugačen.

Še več, gledalce spodbudi k razumevanju, da je vsakršno opravilo delo, pa naj gre za delo gospodinje, kuharice, zdravnika, pilota ali glasbenika.

Mravlja v predstavi navsezadnje to tudi spozna. Čeprav sprva meni, da samo ona resnično dela, čriček pa zgolj *dela cigumigu*, kasneje prizna, da je glasba ne samo lepa, temveč tudi koristna, saj uspava njene razigrane otroke.

Lutke v predstavi

Dodana vrednost uprizoritvi *Čriček in mravlja* so zagotovo lutke – v tehnologiji, ki je na lutkovnih odrih ne vidimo pogosto. Gre za klasične marionete na navezavah, dolgih več kot tri metre. Vse v zvezi s takšnimi marionetami predstavlja izziv za slehernega ustvarjalca, predvsem pa za oblikovalca lutk, lutkovnega tehnologa in animatorje. Postopek

izdelave je dolg in zahteva veliko natančnosti. Ko je lutka izdelana, jo je treba najprej obleči; ko je oblečena, je treba pripraviti navezave, lutko obtežiti in jo predati animatorjem. Ko ti začnejo vaditi, je prisotnost lutkovnega tehnologa na vajah nujna, saj je treba navezave in lutko prilagajati.

Animatorki črička in mravljo animirata s štiri metre visokega marionetnega mostu, kar zahteva veliko vaj in natančnosti. Na vajah sta si pomagali z ogledali, v katerih sta opazovali gibanje lutk, saj jih z mostu vidita le deloma.

V predstavi nastopa tudi drevo, ki pa ni lutka, pač pa igralka v kostumu. Kombinacija lutk in igralcev v predstavi zmeraj omogoča zanimive interakcije med liki in lutkovnim predstavam daje nove razsežnosti.

Štirje letni časi

Predstava se začne s pomladjo in zaključi z zimo, vmes pa mineta še poletje in jesen. Letni časi so razdelitev leta, povezana s spremembo vremena. Spreminjajo se, ker je zemljina os vrtenja nagnjena glede na ravnino, po kateri kroži okoli sonca. In tako ob različnih letnih časih žarki na Zemljo padajo pod različnimi koti, prav tako pa se spreminja dolžina dneva. Pri nas nihajo tudi temperature glede na letni čas: poletja so lahko zelo vroča in zime zelo mrzle. Če ste predstavo pozorno spremljali, ste opazili, da so letni časi nazorno prikazani s projekcijo, z opravili, ki so vezana na posamezni letni čas, pa tudi s čričkovimi oblačili.

Najbolj očiten znak so njegove hlače ...

RAZMISLEK

Ali ima čriček v vseh letnih časih enake hlače?

RAZMISLEK

Kako se letni časi razlikujejo med seboj in katerega imate najrajši ...

Glasba v predstavi

Režiser je za predstavo napisal tudi glasbo. Besedilo ima veliko pesmi, ki so v predstavi seveda pete. Glasba je zagotovo tisti element uprizoritve, ki ustvarja vzdušje posameznega prizora in riše karakterje v zgodbi. Ob avtorski glasbi pa je režiser uporabil tudi odlomke violinskih koncertov z naslovom *Štirje letni časi* italijanskega skladatelja Antonija Vivaldija (1678–1741). Vivaldi je koncerte posvetil letnim časom in v vsakega posebej ujel ritem posameznega obdobja v letu, zato njegova glasba prijetno dopolnjujejo odrsko atmosfero.

Čriček in mravlja

Čriček oziroma poljski muren sodi v družino žuželk murnov, ki jih uvrščamo med kobilice, prepoznamo pa ga predvsem po njegovem

značilnem oglašanju.

RAZMISLEK

Ste že kdaj videli črička? Kaj pa slišali?

Mravlje sodijo med kožekrilce, njihova glavna značilnost pa je, da živijo v kolonijah in da je njihovo delo natančno razdeljeno med članice kolonije. Ker redko vidimo mravljo, ki samo stoji in ne hiti sem ter tja, za mravlje pravimo, da so pridne, marljive in delavne. Iz tega je nastal pregovor, ki opisuje delavnega človeka – priden je kot mravlja.

NAMIG

V gozdu poiščite mravljišče in ga opazujte.

PREDSTAVITEV EKIBE

Marjan Nečak

REŽISER IN AVTOR GLASBE

Marjan Nečak (Bitola, 1976) je diplomiral iz kompozicije na oddelku za film in gledališče Fakultete za uporabne umetnosti ESRA.

Od leta 2003 je stalni sodelavec pri programu *interpretacija pesmi* na podiplomskem študiju dramskih umetnosti v Skopju. Deluje kot skladatelj in njegovo delo je izjemno cenjeno tako v Makedoniji kot po svetu, od leta 2013 pa ustvarja tudi kot režiser.

V želji po raziskovanju celovite gledališke umetnosti je leta 2015 ustanovil gledališče Moving Music Theatre, katerega poslanstvo je združevanje opere, vizualnih umetnosti in izobraževalnih programov. Prvi projekt tega gledališča je bila monooпера z naslovom *Dnevnik norca*. Predstava je nastala po motivih kratke zgodbe Nikolaja Vasiljeviča Gogolja, premiero je doživela leta 2015. Nečak je pri uprizoritvi sodeloval kot režiser, avtor glasbe in scenograf, predstava pa je doživela velik uspeh, prejela številne nagrade in je stalnica repertoarja še danes.

Režija predstave *Črček in mravlja* je Nečakovo tretje sodelovanje z Lutkovnim gledališčem Maribor. Doslej je dvakrat sodeloval kot avtor glasbe, in sicer pri uprizoritvah *Mleko in kri* (2021) in *Srce v temi* (2022).

Saša Eržen

AVTORICA BESEDILA

Saša Eržen za otroke in mladino ustvarja že več kot dve desetletji. Napisala je številne zgodbe, besedila in songe za otroške lutkovne predstave (*Ti loviš!*, *Karelčkove zgodbe*, *Ostržek*, *Zlatolaska in trije medvedi*), scenarije za otroške in mladinske televizijske oddaje (*Firbcologi*, *Studio Kriškraš*) ter nekaj slikanic. Po njenem scenariju so posneli otroški celovečerni film *Kapa*. Za predstavo *Ti loviš!*, ki jo od novembra 2012 uprizarjajo v Lutkovnem gledališču Ljubljana, je leta 2017 prejela posebno nagrado za dramsko besedilo na mednarodnem lutkovnem festivalu Zlata iskra v Kragujevcu.

Barbara Stupica

AVTORICA LIKOVNE PODOBE

Barbara Stupica (Ljubljana, 1962) je študirala na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo na Oddelku za oblikovanje tekstilij in oblačil. Od leta 1988 deluje kot kostumografka, scenografka, oblikovalka lutk in grafična oblikovalka. Asistirala je Mariji Vidau in Meti Sever, izobraževala pa se je tudi na področju oblikovanja srebra in srebrnega nakita. Polje njenega ustvarjanja je izredno široko: poleg rednega sodelovanja z gledališči in pri filmski umetnosti je sodelovala pri postavljanju razstav, skupaj z Leno Pislak pa sta oblikovali modno

znamko *Stella Rubens*. Bila je urednica fotografije pri reviji *Viva*, kot oblikovalka in avtorica ilustracij pa je sodelovala pri knjižnih izdajah del Neže Maurer, Žige Koritnika, Bojana Breclja ... Njen gledališki opus je pester in raznolik, sodelovala je s skoraj vsemi slovenskimi gledališči in s številnimi uglednimi režiserji. Za svoje delo je bila večkrat nagrajena doma in v tujini, med drugim je prejela tudi dve nagradi Borštnikovega srečanja.

Lena Kocutar

AVTORICA VIDEOPROJEKCIJ

Lena Kocutar (Maribor, 1997) je končala študij Umetnost in estetika na evropskem oddelku Bard College v Berlinu, izobraževanje pa nadaljuje na Univerzi za umetnost, smer vizualna umetnost (Universität der Künste, Bildende Kunst, Berlin), v razredu video umetnice Hito Steyerl.

Z umetnostjo in razsežnostjo filma, zvoka in besede raziskuje odnose med tehnologijo, naravo kulture in kulturo narave. Je članica kolektiva Parallax, ki spodbuja transdisciplinarno raziskavo, izmenjavo in projekte na stičišču umetnosti in znanosti. Sodeluje s številnimi kulturnimi institucijami doma in v tujini. Med zadnjimi so projekti Soft Encounters na Floating University v Berlinu, Wischen – videoprojekti v javnem prostoru v Berlinu, sodelovanje na skupinskih razstavah Sosed, DobraVaga v Ljubljani in *Conditions of a Necessity* v Kunsthalle Baden-Baden.

Sodelovanje pri uprizoritvi *Čriček in mravlja* je drugo sodelovanje Kocutarjeve z Lutkovnim gledališčem Maribor; prvič je sodelovala leta 2022, ko je ustvarila videoprojekcije za predstavo *Srce v temi*.